

SZAPPANOS GÁBOR

Hadik András utolsó estéje

– *Herr General*, hoznék egy kis nyugtató teát, amit az orvos javasolt...

– Hagyd a teát, Franz – mondta színtelen hangon a birodalmi gróf a dunyha alól –, inkább bontsd föl azt a palack tokajit, amit Mária Teréziától kaptam ajándékba a berlini huszárcsíny után. Akkor még boldog voltam... Talán annak a bornak a lelke átköltözik belém, és kissé felvidít...

– Parancsára, *Herr General!* – csapta össze óvatosan a sarkát az alsó-ausztriai tisztiszolga, és kiment intézkedni. Az ajtót is halkán tette be maga után, Hadik tábornok mindenkit utasított a házban, hogy ne zajongjanak, nem bírja a füle az erős hangokat... „Annyi ágyúszót hallottam, hogy más már rég belesüketült volna, most meg egy csapódó ajtó is mintha beszakítaná a dobhártyámat” – gondolta, és nagy nehezen előbújt a zajok elleni fedezékéből, a felesége által küldött futaki libapehely-dunyha alól, feltolta elnehezült testét, félig ülő helyzetbe nyomta föl magát, s várta a mézsárga nedűt.

Vigasztalanul hideg és borongós nap volt 1790. március 12-e a császárvárosban. Még a lemenő nap is bágyadtan és szomorúan bújt elő – mintegy búcsúzóul – a felhők mögül, és tekintett be a Burg tetői fölött a bécsi lakás csipkefüggönyös ablakán, talán tudta, hogy a magyar huszártábornoknak nem hozhat már új tavaszt.

Hadik hónapok óta szenvedett búskomorságban, egészen pontosan azóta, hogy II. József tavaly leváltotta a császári hadak főparancsnoki tisztéből, mert megsebesült a bal lábán, és ágynak esett. Belgrádot már nem az ő vezérlete alatt ostromolták: Hadikot most az sem vigasztalta, hogy a helyére kinevezett Laudon tábornagy az ő tervei alapján vette be a várat október 8-án.

– Hogy van a császár, Franz? – kérdezte, amint a szolga ezüsttálcán behozta a bort és egy kristály poharat.

A szolga nem válaszolt azonnal, nem tudott kétfelé figyelni, először letette a tálcát a Hadik ágyától balra álló kis fehér csipketerítős asztalra, s csak utána nyitotta válaszra száját. – *Herr General, der Kaiser ist seit zwanzig Tagen tot...*

A tábornok kissé felhúzta a szemöldökét, és mélyen koncentrálni látszott. – Ja, igaz is... hát persze... húsz napja halott... egészen feledékeny lettem, annyira lefoglalnak a saját gondolataim... ilyen feledékenyen most már valóban nem lennék képes hadat vezetni...

Hadik az asztalra pillantott. – Magadnak is hozz poharat! Csak az ökor iszik magában.

– Parancsára, *Herr General*, köszönöm, hogy megtisztelt! – Franz egy fokkal zajosabban csapta össze a bokáját, s a tábornoknak összerándult az arca, de nem tette szavá. Amikor egy perc múlva a szolga visszatért egy pohárral, s letette az asztalra, emlékeztette a tábornokot: – Ma még nem vette be az orvosságot, *Herr General...*

– Itt az orvosság az asztalon, Franz. Nem a testem, hanem a lelkem beteg... A lábam azért gyógyul lassan, mert szomorú vagyok. Egy gyöngye katona nem kell senkinek, Franz. Félrehajítják, mint a huszáraim egy véres ütközet után az átizzadt kapcaron-

gyot... Kegyvesztett lettem a császárnál. Egy hetvenkilenc éves férfi, aki ötvenhét évig hűségesen és becsülettel szolgált, és nincs mit önmagának a szemére vetnie, nem tud elviselni ilyen sorscsapást. Ezt meg is írtam Józsefnek egy levélben, Franz.

– *Herr General*, lehet, hogy nem is lett kegyvesztett, csak meg tetszett sebesülni, és a *Kaiser* talán csak azért váltotta le, mert úgy vélte, hogy biztosabb a siker, ha teljesen egészséges fővezér irányítja a hadat...

– Ahogy mondd. A gyöngge katona nem katona... Félre kell állítani. Nincs rá szükség többé. Csak addig vagy jó, amíg erős vagy... Na, bontsd ki azt a bort, Franz, viduljunk kicsinyég!

– *Zu Befehl, Herr General!* – A szolga elővette a dugóhúzókat a zsebéből, és a hegyét ráillesztette a pókhálótól úgy-ahogy megtisztított butéla dugójának közepére. Hadik közben még egy utolsó pillantást vetett a lebukó napba, és úgy látta, hogy nem is gömb, hanem enyhén ovális alakú, és a színe sem egyöntetű vörös, hanem alul valamelyest sárgásabb. Ilyen nyugodt körülmények között, mint most, talán soha nem is figyelte meg alaposan az alkonyi napot, mindig csak úgy gondolt rá, mint a haditervet így vagy úgy befolyásoló természeti elemre. Ha perzselőn süített a Délvidéken a török elleni hadjáratokban, a rekkenő hőségben a katonáknak több vízre volt szükségük az erőltetett menetben, ha pedig borús volt az ég... Pukk!

Franz kihúzta a dugót, és a bor barátságosan kotyogva már folyt is a metszett pohárba. A szolga kétdecis poharakat hozott, nem tudta, hogy a hatputtonyos aszút nem dézsaszám illik inni, hanem szinte gyűszűnként. A tábornok mindig odafigyelt az egészségére, és mindig tudta a mértéket. Amikor megismerte későbbi feleségét, Lichnowsky lengyel gróf Mária Franciska nevű leányát, akkor sem ivott többet egy deci édes szamorodninál a gróf készletéből. Ha egy parancsnok egyszer lerészegedik, egy csapásra odalehet a karrierje.

– Nem homoki löre ez, Franz, apró poharat kellett volna hoznod, de most már mindegy, iszunk ebből! Most az egyszer megengedhetem magamnak, hogy többet igyak az ajánlottnál, nem vagyok felelős másokért, csak magamért, nekem pedig már lóttek, Franz!

– Dehogyan lóttek, *Herr General*, fel tetszik épülni a betegségből, és újra hadakat tetszik majd vezényelni, újabb huszárcsínyeket tetszik végrehajtani! Legközelebb már nem is Berlint, hanem Párizst fogja megsarcolni!

– A franciák most már a szövetségeseink, ostoba! Na, de elég a szócséplésből, igyunk, Franz!

A tisztiszolga annyira teletöltötte a tábornok poharát, hogy amikor odanyújtotta neki, valamennyi a dunyahuzatra lötytyent belőle.

– A császár egészségére! – mondta a tábornok.

– A császár halott, *Herr General*...

– Akkor a császár emlékére meg lelki üdvére! – helyesbített Hadik, és egy szuszra megitta az éltető nedűt. Pedig szerette volna lögyölni a pohárában kissé, hogy lássa mily szép, amint olajos lassúsággal folyik le a pohár oldalán a sűrű nektár. – Azért ez jobb, mint a heti kétszeri rebarbagyökér-nedv, amit Belgrádban ittam '38-ban, a pestis idején...

– Látja, *Herr General*, akkor is megmenekült a haláltól, most ettől a tokájertől is felépül...

– Lehet, hogy egész életemben tévúton jártam, Franz... A pályámra is a gyöngeség lökött... – Amikor a tábornok látta, hogy szolgálja nagy szemeket mereszt, igyekezett megmagyarázni a furcsa kijelentést: – Én eredetileg a tudományoknak akartam szentelni

magam, és pap szerettem volna lenni. De atyám, aki a spanyol örökösödési háborúban a kapitányi rangig vitte, a betegágyán ragaszkodott hozzá, hogy katona legyek... Látod, Franz, íme, itt a bizonyíték, hogy a beteg ember beteges kívánságokat támaszt. Mily rosszul tettem, hogy engedtem beteg atyám akarátának... Ha pap lettem volna, most nem száradna annyi ember halála a lelkemen...

– Miket beszél, *Herr General*, már megbocsásson merészségemért! Maga volt a legemberségesebb előljáró, akit valaha ösmertem, pedig rengeteg háborút végigharcoltam, és nagyon sok tisztet ösmertem. *Herr Generallal* is már vagy tíz háborúban küzdöttünk együtt, és tudom, saját szememmel láttam, miként gondoskodott mindig a legénységről. Hát már elfelejtette, milyen büszke volt mindig, amikor a lehető legkevesebb ember-veszteséggel oldotta meg a legnehezebb feladatokat? Elfejtette, hogy az elébb említett hadjáratban, Belgrádban, a pestis idején milyen kényesen ügyelt a tisztaságra és a megelőzésre? Én bizony emlékszek, hogy milyen szigorú fegyelmet tartott abban a török árucarnokban, ahova a huszárokkal beszállásoltuk magunkat. A csapata sem kapta el a kórt, nemcsak maga nem, *lieber Herr General!* Emlékszik a tizennégy fekete, halálfejes kocsira, ami a halottakat szállította? Na, hát a mi embereink közül nem került rájuk senki! És én emlékszek, hogy a sziléziai háborúban, talán '41-ben volt, a Maltsh községben levő porosz raktárak megsemmisítésére indított portya alatt a *Herr General* háromszáz lovasából egyetlen egy se halt meg, és a háromszáz lovunkból is csak tíz veszett oda... Dejszen milyen terepen mentünk, napközben harcoltunk, éjjel vonultunk, azok voltak ám az idők, *Herr General!* Erre aztán büszke lehet!

Az idős, borostás szolga egyébként sápadt arca egészen kipirult, a szeme fiatalos tűzzel csillogott a szoba egyre sűrűbb homályában.

– Büszke, büszke... – legyintett lemondóan Hadik. – Ha pap lettem volna, Franz, akkor nem arra lehettem volna büszke, hogy kevés emberveszteséggel úsztuk meg a hadjáratokat, hanem hogy lelkek százait, ezreit segítettem volna az üdvösség útjára... Akkor nem úttalan hegyi utakon fárasztottam volna a katonáimat, hanem Krisztus szolgálaként az Úr olykor kiszámíthatatlan, ám mégis nyílegyenes útjára vezérelhettem volna a rám bízott lelkeket, egész életemben egyetlen embervesztés nélkül... Talán csak a dohogó lelkiismeretemet nyugtattam azzal, hogy jót cselekszem, amikor vigyáztam a katonáimra. Ha nem lettem volna katona, hanem otthon istápoltam volna a lelkeket vagy műveltem volna a földecskémet, csak arra kellett volna vigyáznom, hogy a nyájamról meg a családomról gondoskodjam jó atya és férj módjára...

Franz nem válaszolt azonnal, egyszerű ember lévén nem értette a tábornok eszme-futtatását, ő csak a dicső csatákra és ütközetekre emlékezett, a sok fáradtságot, törődést, a katonaelet nehézségeit elfelejtette. Vidám természetű ember volt. Annyit mindenképpen érzett, hogy urát szorongatott lélekállapotában vigasztalnia kell. Mélységesen hálás volt neki, amiért mindig olyan emberségesen bánt vele.

– Hát hol maradt volna a fényes dicsőség, *lieber Herr General*, ha odahaza gyóntatja a bűnösöket, húzgálja a gazokat a kertjében, vagy kaszáltatja a nyulaknak való szénát a jobbágyokkal? A birodalomban se szeri, se száma a gazdálkodó nemeseknek, akik élnek oszta meghalnak, és nem hagynak maguk után semmit, csak azt, amit az őseik: utódokat, özvegyet, fődöt és bánatot... De *Herr General* neve ragyogni fog az idők végezetéig – lelkesedett a tisztiszolga, s vált egyre ékesszólóbbá az általa eddig ismeretlen tokaji bortól –, és soha nem törlődik ki az emberek emlékezetéből.

– Ámen, Franz... – A szerény generális most sem dorongolta le Franzot, nem is lett volna rá semmi oka, hiszen a lelke mélyén érezte, hogy szolgájának igaza van, mindazonáltal beteg lelkét ez a tudás mégsem volt képes öröme hangolni. Tisztában volt vele, hogy amiképp az imént a nap áldozott le, úgy áldozik le a napja egyszer minden embernek, akit anya szült – neki is –, lett légyen bármily dicsőséges az élete... A generális mégis megpróbálta a lehetetlent:

– Tölts még, Franz, hátha segít... De most csak félig... És gyújts gyertyát, s tedd ide az asztalra.

A szolga boldogan töltött: hirtelen mozdulattal nagyot loccsantott a borból, de nem ment mellé, és pontosan félig lett a pohár. Épp nyújtotta a tábornoknak, aki így szólt: – Magadnak is.

– *Prosit*, Franz! – szisszent fel a tábornok.

– *Prosit, Herr General!* – és azonnal fenéki üritette poharát. Látszott rajta, hogy nem szokott a borok királyához, amit stílusosan egy királynő adott az urának.

Hadik nehézkesen balra fordult a poharával, és a gyertyaláng felé tartotta. A velencei óarany fényben kicsiben látta a szobát, benne a picire zsugorodott és a valóságosnál sokkal vékonyabb tisztiszolgát.

– Fáj a lábam, Franz, hozz borogatást! – tette le végül a poharat Hadik.

– *Jawohl, Herr General* – pattant föl Franz, és már sietett is ki a lavórért meg a törülközőért. Hadik kitakarta a lábát, és megborzongott a hálóingben. Idős, kövér teste hozzászokott a meleghez. Sokat feküdt az utóbbi hónapokban, a betegség rákényszerítette, hogy hozzon be minél több lemaradást: fénykorában előfordult, hogy hét hónapig jószíval egyetlen éjszaka sem aludt kényelmesen, levetkőzve, rendes ágyban. Visszarévedt: mikor is volt ez?, tán '47-ben, a németalföldi Bergen Op Zoom várának ostrománál... Ilyen ez az élet, a kényelmet akkorra tartogatta számára, amikor már nem tudta felhőtlenül élvezni, amikor meg igazán jólesett volna belőle egy csöppnyi, akkor megvonta tőle... De fiatalon nem is figyelt erre: erős volt, egészséges, most viszont gyöngye, beteg, de tán bölcsebb, mint negyvenhárom éve... Sokra ugyan nem megy vele... Most már nem az Udvari Haditanácsban, hanem a tisztiszolgájának mondja az okosságait.

Amikor Franz betekerte a vizes törülközővel ura hófehér, vizenyős lábát, a tábornok így szólt, miután belenyalintott a borba, és elismerése jeléül nagyot csettintett nyelvével:

– Figyelj, Franz! A dicsőség múlandó, hiúságok hiúsága. Két dolog fontos az életben: hogy a legjobb és a leghasznosabb dolgokat cselekedd.

– Dejszen *Herr General* ezt tette világ életiben! – kapott a szón a szolga.

– Ez nem olyan egyszerű, fiam... Mert lehet, hogy jót tettem a katonáimmal, amikor a lehetőségeim szerint óvtam őket, de mégis egész életemben háborúztam, miközben élhettem volna nyugodt életet szeretteim körében, óvakodva attól, hogy bárkinek is a legcsekélyebb ártalmára legyek. Jó néhány embert küldtem át a másvilágra, olyanokat is, akiket nem is ismertem, és nem ártottak nekem semmit...

– De a birodalom, *Herr General*, meg a szolgálat! Mindig a legalázatosabb szolgája volt az uralkodónak, és minden alattvalónak ez a kötelessége... a katonának különösen...

Hadik egyelőre mintha meg sem hallotta volna, amit a szolga közbekottyantott, hanem eredeti gondolatmenetét folytatta: – Hiába engedtem Bergen Op Zoom ostrománál a beteg De Blet várkapitány kérésének, hogy engedjem hozzá a feleségét az ostromgyűrűn keresz-

tül, ha egyszer a várórség számára küldött nagy élelmiszer-szállítmány megérkezését megakadályoztam, amikor a négyezer főnyi kíséretet feleannyi huszárommal szétvertem... Érted, Franz? De Blet grófné odamehetett a férjéhez, de a várórség éhezett...

Egy pillanatra lehunyta a szemét, majd mintha nagy elhatározást tett volna, így szólt: – A birodalom, Franz, a birodalom...

Újabb hallgatás... egy szisszenés... ura mozdulatából a szolgálta látta, hogy a dunyha alatt odanyúl a lábához... nem mintha ezzel elmulaszthatta volna a hasogató fájdalmat.

– Most olyat mondok, Franz, amit az Udvari Haditanácsban sem mertem volna mondani, pedig az elnöke voltam. Az uralkodónak meg még kevésbé mertem volna mondani. Szóval, a birodalom egy fikarcnyit sem került jobb helyzetbe azzal, hogy Hadik András Futaki gróf végigharcolta kis életét a birodalomért és a királyért! Ide figyelj, Franz, az egyik török elleni hadjáratban, '37-ben – te akkor még nem voltál a tisztszolgám – az Alduna vidékére vezényelték az ezredemet, a Nis várának elfoglalására rendelt hadtesthez. Az elővédhez osztottak be bennünket, hogy a Paracsin melletti rác területre betörve tisztítsuk meg a török védőőrségektől az utunkba eső kisebb völgyzáró erősségeket, s így tegyük szabaddá az utat Nis felé. Festetich ezredparancsnok azzal a feladattal bízott meg, hogy egy ötven huszárból és száz rác lovasból álló különítménnyel foglaljam el Banját, a Morava völgyébe torkolló út legfontosabb pontját...

Franz lélegzet-visszafojtva hallgatta a beszámolót, a számára ismeretlen katonahistóriát.

– Lovasaimmal úttalan utakon, sziklás hegyek között, karsztos, bozótos területeken kellett haladnunk. Végül is sikerrel oldottam meg a feladatot, egyetlen puskalövés nélkül, tárgyalás útján foglaltuk el a kis várat. A várparancsnok egy vén török pasa volt, aki azzal búcsúzott el a falu bírójától, hogy a szőlejét lelkiismeretesen gondozza, mert hamarosan úgyis visszatér. Igaza lett, Franz... Hadseregünk még elfoglalta Nist, és a huszárok egészen Szófiáig portyáztak, ámde a körülmények egyre nehezebbé váltak. Több mint hétezer emberünk pusztult el járványokban, rajtuk akkor nem tudtam segíteni, a lovasságunk tönkrement, hegyes-völgyes, járhatatlan utakon kellett hét-nyolc órát lovagolnunk, hogy valami takarmányt szerezzünk az állatoknak. A tisztek fácánra vadásztak vagy teknősbékát fogtak, hogy legyen mit enniük. Őszre a török minden jelentősebb helyet visszafoglalt. Banját is, Franz, és a vén pasa valóban maga szüretelhetett...

Franz egészen elmerült a történetben, Hadik észrevette, hogy szolgálja – bár rászegte a tekintetét – nem őt látja, hanem elképzeli és kiszínezi magában, amit hallott.

– Érted, fiam, mit akarok mondani? Az egész hadjáratnak nem volt semmi értelme! Mintha csak körbejártunk volna, akár vak ló a malomban! Haltak az embereink, dögöltek a lovak a semmiért! Mi értelme volt a harcnak, ha nem jutottunk semmire?! Mi értelme volt a híres-nevezetes berlini kiruccanásnak, ha végül a porosz királyé lett Szilézia? Csak borsot törtünk Frigyes orra alá, aztán még dühödtebben és elszántabban rontott ellenünk! Tudod, kik ülnek a magasságos Haditanácsban, Franz?

A tisztszolga kissé értetlen, kérdő tekintetét látva Hadik folytatta: – Nagyra nőtt gyerekek, akik azzal játszadoznak, hogy katonai térképeken zászlókat húzogatnak egyik helyről a másikra. Mindig csak a következő lépés jár a fejükben. Nagyon kevesen vannak közülük, akik látják a tágabb összefüggéseket is. A birodalom lassan, de biztosan gyengül, Franz, Anglia és Franciaország a háttérben egyre csak erősödik és gazdagszik a gyarmataiból, mi pedig itt kakaskodunk az egyre erősebb Poroszországgal. Van egy deák mondás, Franz. Így hangzik: *Tu felix Austria, nube!* Ami annyit tesz, hogy „Boldog

Ausztria, te csak házasodj”. De bármily ügyes is Ausztria a királyi házasságok kötésében, ezzel nem képes mindent megoldani. Szövetségeket kötünk, hol ezzel, hol azzal, örökösödési háborúkban veszünk részt, aztán hosszú háborúskodás után tíz év múlva azt vesszük észre, hogy ugyanoda jutottunk, ahol annak előtte voltunk. Akkor mire a rengeteg áldozat, a sok remek huszárcsíny?

Franz ilyen messzeségbe már nem tudta követni urát, végleg elvesztette a fonalat, elnehezült a pillája, többször előrebukott a feje, aztán ijedten föl is kapta hirtelen, alázatos és hű szolga lévén nem akart tiszteletlenül viselkedni hón szeretett urával. A toka-ji is dolgozott már benne, a bor nagyon szeretett volna boldog emlékekben gazdag, nyugodt álmodni bocsátani a szemére.

– Aludj csak, Franz, pihend ki magad, minden nap új erőt kíván... – mondta halkán Hadik, de aztán gondolt egyet, és hangosabban így szólt: – Franz! Franz!

A szolga felkapta a fejét, felpattant, és haptákba vágta magát. – Pihenj! Franz, csak azt akartam mondani, hogy gyere ide, kicsit emeld meg oldalról a párnámat, találsz alatta egy borítékot, azt vedd magadhoz, ajánlólevél a helyettesem részére az udvari haditanácsban. Na, jer, vedd el a párnám alól...

Franz odament, és úgy tett, ahogy utasították.

– A név és a cím rajta van a borítékon, az áll benne, hogy halálom esetén találjanak neked egy jó tiszt urat, akinél ezután szolgálhatsz.

– Köszönöm, *lieber Herr General!*... De ne mondjon ilyeneket, miket tetszik beszélni?!...

– Ne kedveskedj, Franz, mind a ketten tudjuk, hogy közeleg halálom órája... Fáj a lábam, Franz, megint nagyon ég, tégy rá friss borogatást... Huszárlovak patáinak dobogását hallom... Nézz ki az ablakon, látsz valami felvonulást a Burg körül?

A szolga a zubbonya bal felső zsebébe tette a borítékot, vetett egy aggodalmas pillantást urára, majd fürgén kicserélte a borogatást a fehérén derengő, vastag lábon. Majd miután végzett, megkerülte Hadik ágát, és elhúzta a csipkefüggönnyt az ablakon, s ki-pillantott a vaksötét estébe. Csak a Burg néhány ablaka világított – alkalmasint egy-egy túlbuzgó hivatalnok túlórázott, talán épp a hadjáratok ügyében fogalmaztak fontos leveleket. Ezek a hivatalnokok még nem tudták, amire Franzot az imént már kiokították: az egésznek nincs semmi értelme. Franz egyszerű fejében összevissza kavartak a gondolatok, nem álltak össze egységes egésszé, csak annyit értett ura beszédéből, hogy baj van a birodalommal...

Csak a strázsák világítottak lámpásaikkal.

– Hányan vannak, Franz? – kérdezte furán izgatott hangon a generális.

– A strázsák, Herr General? Öten.

– Dehogy a strázsák! A huszárok! Milyen az öltözékük?

Franz egy kicsit gondolkodott, szomorú mosolyra húzódott borostás szája széle, és így felelt: – Legalább két svadron vonult föl belőlük... A Burg fényárban úszik... Hát, az öltözékük csillog-villog a sok sujtástól és pitykétől...

– Már hogyné úszna fényárban a Burg, amikor hétágra süt a nap... És most mi történik?

– Most megálltak szép hármassorokban, elvágólag, és néhány paripa türelmetlenül prüszköl...

– ...és hárman leszállnak a lovukról, és küldöttségben megindulnak a Burg főlépcsőjéhez, amelynek a tetején a császár már várja őket...

– Igen, *Herr General*...

– Petíciót fognak átadni az uralkodónak – lelkesedett Hadik. – Ebben arra kérik, hogy egy részét annak a töméntelen pénznek, amit a hadseregbe költenének, fordítsák inkább a szegények, árvák és elesettek istápolására...

– Igen, *Herr General*, a középén lépdelő huszár kezében van valami összetekert papír, azon egy nagy bíborszín pecsét...

– Az én pecsétem, Franz... Látom, ahogy a huszáraim mennek föl a lépcsőn... ugye mennek, Franz? ...de jaj, minél magasabbra jutnak, a császár annál messzebb kerül tőlük, pedig meg sem moccan, el sem mozdul a helyéről odafönt... aztán ahogy távolodik, gúnyos kis mosoly jelenik meg az arcán... A huszáraim csak mennek, rendületlenül, mögöttük, hogy nyomatékosítsák a huszárság óhaját, megindul föl a lépcsőn a két svadron is, patáik kopognak a Burg rideg kövein...

Franz búsan az ablaküvegnek nyomta a homlokát, jólesett neki a hideg üveg. Egy pillanatra behunyta fáradt szemét, majd kinyitotta, és csak bámult ki a vaksötétbe, s figyelte, amint a strázsák lassan lépdelnek lámpásaikkal a várfalon.

– Nem figyelted még meg, Franz, hogy amikor hirtelen fölpillantasz az égre, akkor a felhők először mintha távolodnának tőled?... A huszáraim csak mennek, és döbbszerűen észlelik, hogy a császár már csak egy piciny aranyló pont a messzeségben, de ők csak mennek, mennek, aztán egyszerre csak azt veszik észre, Franz, hogy már a lépcső is elfogyott a lábuk alól, de ők mennek tovább, rendületlenül...

– *Herr General*, ne hívjam a papot?

– Én vagyok a pap, Franz, a futaki plébános, ha gyónni akarsz, meggyóntatlak szívesen, de most ne zavarj, mert nagyon szépet látok, a huszáraim mennek a levegőégben az aranyló pont felé, ami most megint egyre nagyobb és fényesebb, most már rá se lehet nézni, oly fényességes, kiszáratva le is sütik a szemüket, mert megvakulnak, ha belenéznek a pontba. Melegük van, kezdenék meglazítani a zubbonyuk nyakát, de nem lehet, mert hogy nézne az ki, ha trehány öltözetben jelennének meg a császár színe előtt?!

Franz kérges arcán könnyek peregtek, amint figyelte, ahogy a Burg néhány, még világító ablakában egymás után kihunynak a fények. Már a csak a strázsák mozgását látta a himbálózó lámpásuk alapján, majd enyhén világosodott az ég, amikor a tetők fölött, két kémény között a felhőtlen égre szülte magát a telihold. Ekkor enyhe zizzenést hallott, riadtan félrefordította a fejét, és látta, hogy Hadik András nyitott szemmel, boldog arccal és mindörökre mozdulatlanul nézi az égre kaptató huszárainak fényességes útját.

SZAPPANOS GÁBOR (1962) író, műfordító, szerkesztő, tanár. Az ELTE angol–olasz szakán végzett. 2005-től a PoLiSz rovatvezetője. Angol, svéd, dán, norvég és olasz nyelvből fordít.